

Motion till riksdagen 2018/19:2931

av Jessica Polfjärd m.fl. (M)

Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2019 inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv enligt förslaget i tabell 1 i motionen.
2. Riksdagen beslutar att bemyndiga regeringen att under 2019 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst det belopp och inom de tidsperioder som föreslås i proposition 2018/19:1 utgiftsområde 14 punkt 2 med den ändringen att bemyndigandet avseende anslaget 1:3 Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser beslutas till 10 miljarder kronor och att tidsperioden för bemyndigandet avseende samma anslag beslutas till 2020–2028.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att effektivisera Arbetsförmedlingen och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Arbetsförmedlingens insatser bör bli mer kostnadseffektiva och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att effektivisera Arbetsmiljöverket och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Inom utgiftsområde 14 lägger Moderaterna fram förslag som syftar till att effektivisera Arbetsförmedlingen och säkerställa en ökad kostnadseffektivitet i de arbetsmarknadspolitiska insatserna. Vi föreslår även att Arbetsmiljöverket effektiviserar sin verksamhet.

Anslagsanvisning

Tabell 1 Moderaternas förslag till anslag för 2019 uttryckt som differens gentemot regeringens förslag

Tusental kronor

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen (M)
1:1 Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader	8 512 871	-892 000
1:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd	27 013 828	
1:3 Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser	12 984 181	-2 673 000
1:4 Lönebidrag och Samhall m.m.	18 810 364	+722 000
1:5 Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige	121 317	
1:6 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2014–2020	1 523 500	-32 000
1:7 Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering	41 444	
1:8 Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen	72 469	
1:9 Bidrag till administration av grundbeloppet	57 022	
1:10 Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten	8 303	
1:11 Bidrag till lönegarantiersättning	1 650 000	
1:12 Nystartsjobb och stöd för yrkesintroduktionsanställningar	4 914 213	
1:13 Lån till körkort	151 466	
2:1 Arbetsmiljöverket	767 594	-25 000
2:2 Arbetsdomstolen	34 688	
2:3 Internationella arbetsorganisationen (ILO)	33 722	
2:4 Medlingsinstitutet	59 597	
2:5 Arbetslivspolitik	25 000	
2:6 Myndigheten för arbetsmiljökunskap	33 193	
Summa	76 814 772	-2 900 000

Politikens inriktning

Moderaterna är ett parti för dem som jobbar, för dem som vill jobba och dem som har jobbat. Att så många som möjligt arbetar är centralt för vårt nuvarande och framtida välstånd, men det är mer än så. Det är också en fråga om vilket samhälle vi vill ha. När det lönar sig att arbeta blir det tydligt att det är rätt att anstränga sig för att skapa en bättre tillvaro för sig själv och för andra.

Trots en långvarig högkonjunktur lever i dag en av sju i arbetsför ålder av bidrag i stället för att arbeta. Många av dessa människor, nyanlända, riskerar att hamna i långvarigt bidragsberoende. Konsekvenserna av utanförskap är stora både för den enskilde och för samhället. Ett arbete innebär egen försörjning och möjligheten att påverka sitt eget liv. Det skapar trygghet och frihet. En ökad sysselsättning bland dem som i dag står utanför är också viktigt för att deras barn inte ska ärva sina föräldrars utanförskap. För de som är nyanlända innebär ett arbete ökade möjligheter att komma in i samhället och att lära sig svenska.

Att fler människor står utanför innebär också påfrestningar på de offentliga finanserna. Skatteintäkterna blir lägre och utgifterna högre. Varje krona som går till bidrag är en krona som i stället kunde användas till skola, vård och polis eller vara kvar hos dem som annars inte skulle få tillvaron att gå ihop. Därför måste arbetslinjen utvecklas. Vi ska göra vår del för att flera ska kunna ta sig in i samhället och skapa förutsättningar för en mer rättvis arbetsmarknad. Det första jobbet kanske är på prov eller blir inte vad man hade tänkt sig, men det är ett jobb som ger möjlighet att ta nästa steg och försörja sig själv. Därför ska det alltid löna sig mer att jobba än att leva på bidrag. Det svenska samhällskontraktet ska gälla lika för alla. Ett samhällskontrakt där människor känner sig trygga med att när de bidrar till det gemensamma – var och en efter sin förmåga – så kan de förvänta sig att kärnstaten och det offentliga håller sin del av kontraktet. Sverige kommer att försvagas om inte de reformer som behövs genomförs.

Samtidigt som många människor behöver hjälp för att komma in på arbetsmarknaden är rekryteringsproblemen stora och arbetsgivarna hittar inte rätt kompetens. Vår arbetsmarknad kännetecknas av stora matchningsproblem. En väl fungerande matchning, och förmågan att ge den arbetslöse rätt insats och aktivitet, kommer att spela en central roll för tillväxten och för att förhindra att utanförskap växer. Förutom att säkerställa att de ekonomiska incitamenten att gå från bidrag till arbete fungerar tillfredsställande, behöver arbetsmarknadspolitiken anpassas och effektiviseras för att hantera den utmaning som Sverige står inför. I denna budgetmotion tar vi ett första steg i att ändra inriktning på den dyra och ineffektiva arbetsmarknadspolitik som regeringen bedriver.

Anslag 1:1 Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader

Moderaterna anser att svensk arbetsförmedling behöver reformeras i grunden. Arbetsförmedlingen har länge uppvisat låga förtroendesiffror och alltför dåliga resultat. Det blir också alltmer tydligt att styrningen inte fungerar. Mot den bakgrunden vill Moderaterna, tillsammans med Alliansen, att Arbetsförmedlingen läggs ned till förmån för en struktur där andra aktörer på arbetsmarknaden spelar en betydligt större roll. Vi föreslår ett mer renodlat system där en ny statlig myndighet ansvarar för funktioner som myndighetsutövning, kontroll och uppföljning. Myndigheten bedömer även omfattningen av den arbetssökandes behov.

Matchningsfunktionen öppnas samtidigt upp för ett begränsat antal fristående aktörer. De får ett helhetsansvar för sina arbetssökande och för att dessa får rätt insatser. Matchningsaktören ersätts i allt väsentligt efter hur väl den lyckas med att hjälpa den arbetssökande in i arbete. Det finns i dag många väl etablerade aktörer som skulle kunna bidra till en mer effektiv matchning, bland annat genom en ökad specialisering och upparbetade arbetsgivarkontakter. På så sätt kan tiden till jobb kortas och kompetensförsörjningen förbättras. En central del i reformen är en tydlig uppföljning och kontroll samt ett system där den som kan uppvisa goda resultat premieras. Lågpresterande och oseriösa aktörer ska sorteras ut och resurser fördelas så att de ger bästa möjliga effekt. Kvalitet måste vara i fokus.

Många av de arbetslösa har stora behov av utbildning, och behovet kommer också att öka under de närmaste åren till följd av det stora antalet nyanlända som behöver komma in på arbetsmarknaden. Kommunerna behöver därför få ett större ansvar för

arbetsmarknadspolitiken än vad de har i dag. Även för personer som varit arbetslösa under mycket lång tid bör kommunerna få ett ökat ansvar.

Moderaterna föreslår att förvaltningsanslaget, som under lång tid har ökat, nu minskas successivt. Samtidigt bör de planerade justeringarna som inte genomfördes till följd av principerna på motsvarande -492 miljoner för 2019, +32 miljoner 2020 och -118 miljoner 2021 genomföras. Förslagen bedöms sammantaget förstärka de offentliga finanserna med cirka 892 miljoner kronor 2019, 768 miljoner kronor 2020 och 1 718 miljoner kronor 2021.

Anslag 1:3 Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser

Arbetsmarknadspolitik kan bidra till en väl fungerande arbetsmarknad, och har en viktig roll i att säkra en snabb och effektiv återgång till arbete för dem som hamnar i arbetslöshet. Ett av de viktigaste syftena med den aktiva arbetsmarknadspolitiken är också att jämna ut effekter av konjunkturcykeln genom att fler personer anvisas platser i lågkonjunktur än under högkonjunktur.

Arbetsmarknadspolitiken kan också påskynda etableringen på arbetsmarknaden för dem som ännu inte tagit steget in. Rätt utformad kan en aktiv arbetsmarknadspolitik bidra till lägre arbetslöshet och kortare arbetslöshetsperioder genom insatser som bidrar till förbättrad sökaktivitet, rustar människor för jobb och säkerställer en effektiv matchningsprocess mellan arbetssökande och arbetsgivare.

En viktig del i en effektiv arbetsmarknadspolitik är att rätt individ får ta del av rätt insats. Detta både för att säkerställa att politiken ger avsedd effekt, men också för att säkerställa att skattebetalarnas pengar används på bästa sätt. Moderaterna anser att detta inte fungerar på ett tillfredsställande sätt i dag. Ett exempel är arbetsmarknadsutbildningen som under lång tid uppvisat dåliga resultat. Syftet med utbildningen är att utbilda arbetslösa så att de ska kunna anställas i ett bristyrke. Men trots att matchningen försämrats under senare år har utbildningen i alltför låg utsträckning lett till att deltagarna fått arbete. Under flera år visar utvärderingar att arbetsmarknadsutbildningarna i stället förlängt arbetslöshetstiden. Även de förberedande utbildningarna har uppvisat dåliga resultat. Arbetsförmedlingens analyser visar att man använt dyra utbildningsplatser som aktivitet och anvisat utbildningarna till personer som inte kan tillgodogöra sig den. Mycket talar också för att man inte lyckats anpassa arbetsmarknadsutbildningarna med ett innehåll som ger deltagarna de kunskaper som arbetsgivarna efterfrågar. Moderaterna anser att effektiviteten i arbetsmarknadsutbildningen och den förberedande utbildningen måste öka. Det finns ett fortsatt behov av arbetsmarknadsutbildningar som löser de kompetensbrister som kan åtgärdas med utbildningsinsatser av kortare natur, men utbildningarna måste riktas till de arbetslösa som kan tillgodogöra sig dessa korta nischade utbildningar.

Även insatserna för långtidsarbetslösa måste ses över. På samma sätt som att det är viktigt med en hög sökaktivitet tidigt i arbetslöshetsperioden (för att det ökar sannolikheten att snabbt komma ut i arbete) är det viktigt att individens vilja att stå till arbetsmarknadens förfogande testas. Detta gäller i synnerhet efter en längre tids arbetslöshet. I dag står tusentals långtidsarbetslösa helt utan insats eller aktivitet. Regeringens flaggskepp, extratjänster och beredskapsjobb, infördes för att ge långtidsarbetslösa en aktivitet. Implementeringen har kantats med stora problem, och de redan fullt ut subventionerade extratjänsterna ger numera även kommunerna en bonus.

Dessutom har det visats att både extratjänsterna och, i synnerhet, beredskapsjobben i hög utsträckning ges till personer som kan antas ha relativt goda jobbchanser även utan insatserna. Detta inte minst sedan man utökat målgruppen till att även inkludera nyanlända. Under hösten 2018 framkom också uppgifter att dessa dyra insatser tränger undan andra, fungerande, insatser på Arbetsförmedlingen. Arbetsförmedlingens prognoser visar att kostnaderna för extratjänsterna och beredskapsjobben kommer att öka. Sammantaget beräknas kostnaderna uppgå till 9,6 miljarder kronor 2021. Samtidigt visar uppföljningar att insatserna sällan leder till arbete.

Moderaterna anser att systemet behöver göras om. Kostnaderna behöver minska och insatserna behöver bli mer träffsäkra. På lång sikt anser Moderaterna att kommunerna bör få möjlighet att ta över ansvaret för långtidsarbetslösa. Som ett steg mot ett mer kostnadseffektivt system anser Moderaterna att de moderna beredskapsjobben bör avvecklas och att målgruppen för extratjänsterna enbart bör utgöras av långtidsarbetslösa. Sammantaget bedöms dessa förändringar öka träffsäkerheten. Dessutom bör det utredas hur extratjänsterna kan bli mer kostnadseffektiva, exempelvis genom lägre subventionsgrad eller minskad ersättning till deltagarna.

Moderaterna anser också att utbildningskontrakten bör avskaffas. Det finns inte något som visar på att insatsen leder till att fler unga studerar. I stället finns det en risk att insatsen fördröjer ungas inträde på arbetsmarknaden.

Samtidigt innebär de särskilda budgetprinciperna att den tidigare beräknade minskningen av anslaget, avseende främjandemedel som beslutas av Delegationen för unga och nyanlända, uteblir. Anslaget minskas därför med 70 miljoner kronor 2019 för att justera för denna uteblivna anslagsförändring.

Förslagen bedöms sammantaget förstärka de offentliga finanserna med cirka 2 673 miljoner kronor 2019, 4 309 miljoner kronor 2020 och 4 309 miljoner kronor 2021.

Anslag 1:4 Lönebidrag och Samhall

Till följd av de särskilda budgetprinciperna har anslaget inte ändrats i enlighet med tidigare redovisade beräkningar. Moderaterna föreslår därför att anslaget tillförs 722 miljoner kronor 2019, 1 579 miljoner kronor 2020 och 1 884 miljoner kronor 2021 så att de föreslagna höjningarna av ersättningstaket i lönebidrag och OSA 2019 respektive 2020 kan genomföras, samt att det tidigare beräknade tillskottet avseende en ytterligare ökning av anställningar hos Samhall AB fr.o.m. 2019 tillförs.

Anslag 1:6 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2014–2020

Till följd av de särskilda budgetprinciperna har anslaget inte ändrats i enlighet med tidigare redovisade beräkningar. Moderaterna föreslår därför att anslaget minskas med 32 miljoner kronor 2019.

Anslag 2:1 Arbetsmiljöverket

Moderaterna föreslår besparingar på anslaget 2.1 Arbetsmiljöverket som ett led i att effektivisera verksamheten.

Jessica Polfjård (M)

Saila Quicklund (M)

Hanif Bali (M)

Ellen Juntti (M)